

Cancelari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32

Locuinti'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Serisovile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Miercuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminetti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siose lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pro anu, — 2 galb. pro 1/4 de anu, — si 1 galb. pro 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesco care publicatiune separatu. In Loculu deschisu 20 cr. de linia
Unu osemplariu costa 10 cr.

Pest'a, ^{23 mart} _{4 apr.} 1868.

Comisiunea dietale esmisa in cestiunea natiunalitatiloru s'au intregitu cu membrii, cari se vedu mai la vale in raportulu de la dieta. Ajunge-vomu a vedè rezultatulu lucrâriloru acestei comisiuni inca in decursulu acestei sesiuni dietali, va aterna de la diliginti'a ce va desvoltà comisiunea si mai multu de la voi'a guvernului de a vedè cestiunea acést'a deslegata. Atât'a potemu predice cu securitate, că daca va procede guvernulu ca pan'acum, daca va preferi ori ce afacere ne'nsemnata dreptelor pretensiuni a majoritatii tierci, daca inca n'a venitu la convingerea că, fără multiemirea natiunalitatiloru, tote legile, conclusele si despusetiunile, dietali, delegatiunali, ministeriali nemtiesci-unguresci, n'ajungu una cepa degerata, suntu unu edificiu intemeiatu pre nasipu, care la cea mai mica suflare de ventu se va ruina cu edificatori si stapanitorii lui cu totu, daca n'au venitu, dîcemu, la cunoscinti'a acestui aleveru, apoi cestiunea natiunalitatiloru va mai trebui se ascepte, — pana o voru deslegà altii. Acè este tota mangaiarea. Că-ci traimu sub o forma de regimu, sub care libertatea de tota plasea este proprietate eschisiva a doue natiuni orbite de spiretulu suprematisarei, éra graiulu sinceru alu milioneloru natiunalitatiloru nu este ascultat, nu este consideratu, ci insultatu in totu modulu.

Ei bine, va dice cine-va, precum a mai dîsu chiaru si unu deput. la diet'a ung., daca lucrulu stă asie, daca cu omenii acesti-a nu te poti nici de cum procopsi, pentru ce sê ne mai sfarnâmu dara capulu, pentru ce sê mai strigâmu, daca graiulu nostru nu-lu asculta nimene? Sê lasâmu lucrurile asie precum mergu; traimu in o epoca predominita de spiretulu de natiunalitate, si candu o idea a predominitu in lume si a petrunsu pretotindenea, ea a triumfatu totdeun'a, va triumfà si caus'a nostra! Cine vre, pote sê ratiucineze si asie, numai atunci sê nu fie deputatu. Că-ci sê privimu la Transilvani'a, sê privimu la comitatele romane d'in Ungari'a, sê luâmu de exemplu numai cmttulu Bihariei, si vomu vedè că arbitriulu ungurescu n'are margini, că elu tinde a-si ajunge culmea rapindu-ne si numele; vomu vedè că periculu este atâtu de amenintatoriu, in câtu numai activitatea cea mai incordata ne pote mantui. Asie dara activitate d'in tote pârtile; activitate in comitate, activitate in dieta, activitate in scola, activitate pretotindene-a, fie care dupa poterile sale. Este cu potiinta ca vointi'a a trei milione de romani, spriginita de celelalta natiunalitati asemene asuprite sê nu reasa, atunci candu armele-i suntu dreptulu si dereptatea? Noi n'o credemu acést'a, fără credemu că de staruinti'a acestor'a se va frange cerbici'a celoru de la potere, că guvernulu va trebui sê multimesca tote natiunalitati, sê — se va duce dupa celelalte.

Eri a venitu la pertractare in sectiunile dietali proiptele de lege impartesite in nr. 45. In sectiunea 7-a deputatii natiunalitatiloru au pretinsu ca legile sê se publice in tote limbele patriei. Unu unguru respunse, că Ungari'a numai atuaci o va face acést'a, daci se va da exemplu d'in strainetate. In fine se primì propunerea lui C. Tis'a: „că numai testulu ungurescu se poftesce pentru ca legea sê fia valida, inse ministeriulu se indetoresce ca sê traduca legile câtu mai curendu in tote limbele patriei.“ Acést'a d'in urma se facea si sub absolutismu. Ei bine, si acum va fi totu asie; că-ci constitutiunismulu ungurescu este pentru neunguri absolutismu, precum dovedescu ungurii pre tota diu'a.

Cu privire la proieptulu de lege despre regularea stărei jidaniloru in Roman'i'a, impartesitu in nr.

t.r, cerculeza faim'a, că Beust s'ar' fi intrepusu in favorea jidaniloru prin consululu generale d'in Bucuresci bar, Eder. inse fără multu succesu. Asemene se dîce, că domnitoriulu Carolu ar' fi primitu d'in Berolinu avisarea: sê nu sanctiuneze cestiunatul proieptu, si că in urmarea acestui pasu alu Prussiei, proieptulu nice nu va fi sanctiunatu. Diurnalele bine platite de altmintrea sciu fauri multe faime. Pote fi că si scirile aceste-a le-a fabricatu banii storsi de pre spatele Romaniloru, cu scopu de a orbì lumea si a intimidà representanti'a rom. Noi credemu că chiaru de voru fi adeverate, nu va asculta nimene de ele.

Pres'a europèna a slevatu de nou caus'a Irlandiei si ascepta cu incordare sê veda cum va procede mai de parte parlamentulu Angliei fatia cu acesta tiera, candu-va autonoma, éra adi preda arbitriulu anglisiloru despoti, cari sunt liberali numai pentru ei insi-si, cari monopolizeza libertatule spre apesarea nefericitei Transilvanie a Angliei. Deputatulu Gladstone a presentatu in siedinti'a parlamentulu tienuta la 31. l. t. propusetiunea sa relativa la suprimerea basergeei anglicane d'in Irlandi'a, carea o dîce d'in punctu de vedere politicu: periculosa, éra d'in punctu de vedere socialu: nejusta. Gladstone, facundu o privire in trecutu areta, cum Anglia numai d'in frica de rescolare a facutu concessiuni Irlandiei. Vorbirea lui Gladstone a facutu, mare sensatiune si fu primita cu aplause sgomotose d'in partea opuseteni. Guvernulu inca s'a dechiaratu in privinti'a propusitiunii lui Gladstone; ministrulu de interne Hardy a spusu fără reserva, că suprimerea baseresei anglicane in Irlandi'a ar fi incuragiare pentru irlandiani, ca sê-si pretinda autonomi'a de mai nainte. Va sê dîca nu trebe curmate nedreptatule ce suferu Irlandi'a, nu cumva sê-i vina in minte si cele-lalte nedreptati mai mari, ce-i s'au facutu in trecutu.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a tienuta la 3 aprile a. m. la 11. ore.

Dupa autenticarea protocolulu siedintiei precdinti se presinta casei scrisorile sosite, si se acorda dlui Em. Manoilovicu unu concediu de 15 dîle.

Lad. Tisza pune pre mes'a biroulu dietale o rogare a orasiulu Egerbegy si a mai multoru comune d'in campi'a Transilvaniei, cari ceru, ca diet'a sê ite in drepta consideratiune suplic'a orasiulu Turd'a in caus'a căliloru ferate d'in Tria.

Comisiunea petitiunaria si-a continuatu raportulu, ce a tieutu mai doue ore intregu, care tempu dñi deputati lu-au petrecutu forte bine intre conversari si discursuri animose, cari fura intrerupte numai candu si candu de clopotielulu presiedintelui sêu de câte unu „halljuk“ regusitu.

In urma s'a votisatu pentru intregirea comisiunii esmisa in caus'a natiunalitatiloru. In listele majoritatii erau incrisi ca membri noi ai acestei comisiuni urmatorii: L. Cuba, Aureliu Maniu, I. Paczolay, P. Hunfalvi, T. Berzeviczy, Col. Justh, Fr. Fehdenfeld, Ant. Glatz, G. Ivacicovicu, St. Szilágyi, S. Gaizagó, cont. D. Teleky, G. Urházi, Al. Bohetiulu, Petru Mihali P. Madocsányi.

In tempulu votisarii cei mai multi deputati au parasitu sala' dietei, d'in care cauza comisiunea verificatoria n'a potutu raportà precum cerea ordinea dîlei.

Siedinti'a de la 4 aprile.

Presiedintele C. Szentiványi deschidiendu siedinti'a la 10 1/4 ore, presinta casei mai multe petitiuni sosite d'in comitate. Intre aceste petitiuni éra sunt nmerose, cari urgeza deslegarea costiunii natiunalitatiloru.

Se cetesce rezultatulu votisarii, ce s'a facutu in siedinti'a precedinte pentru intregirea comisiunii esmisa in caus'a natiunalitatiloru. S'au alesu deputatii antintiti mai in susu.

S'a cetitu a trei'a ora proieptulu de lege pentru darea de consumu de la esportarea vinarsului si a saharului, care se primì cu unanimitate sinot. Radich fu incredintiatu a-lu duce la casa magnatiloru, care inca nunciase că va tienè siedinti'a la 2 ore d. a.

La ordinea dîlei a fostu raportulu comisiunii verificatorie. Mai antâiu s'a verificatu fără de nici o observatiune Ludovicu Cosiutu senior. La amintirea lui Cosiutu, stang'a a cruptu in vivate sgomotose, é' drept'a a murmuratu. — S'au verificatu inca: P. Nagy, I. Gaál, G. Capp, P. Moritu, Aug. Tolody si L. Berzentici.

Presiedintele radică siedinti'a, anuciandu sied. urm. pre luni-a viitoria.

O scrisore deschisa câtra G. Clapca.

Fostii amici politici ai lui Clapca, cari traiescu inca in strainetate, nu sunt multumiti cu portarea lui politica, de candu a trecut in taber'a guvernului si e unulu d'intre cei mai aprigi partinitori ai Austriei, in contr'a careia la 1866 se luptà cu arm'a in mana. Clapca pentru portarea sa si neconsecinti'a invederata e espusu la multe atacuri, — de unde s'a escatu una disputa infocata intre elu si intre fostii lui amici politici.

Luâmu notiia despre dechiaratiunile unoru magiari, cari dupa esperintie indelungate, ce si-au castigatu prin strainetate, vinu a spune fără reserva că „fericirea Ungariei depinde de la fericirea si multumirea natiunalitatiloru conlocuitoric, si nu de la Vien'a“. O facemu acést'a cu atâtu mai virtosu, că-ci se pote, că venindu tempulu, ca sê se dè spresiune celoru repetite de unii magiari opositiunali cu alte ocazioni, si sê se puna in praca unce teorie, ca cele ce se insira mai la vale, se pote, dîcemu, că atunci si acesti oameni voru trece in taber'a contraria natiunalitatiloru. — Atunci ni voru servi dechiaratiunile loru de argumente in contr'a loru si atunci le vomu comentà mai pre largu.

Scrisorea deschisa ce urmeza ael e scrisa si adresata lui Clapca de E. Simonyi d'in Paris, ca respunsu la o replica a lui Clapca, prin care elu a voit a-si justificà portarea sa de a-cum.

„Vi aduceti aminte, generale incepe S., că in anii 65, 66, si 67 candu intre Pest'a si Vien'a decurgeau pertractarile, cari s'au finitu cu primirea legiloru causeroru comuni si a schimbatu de totu basea dreptulu publicu alu tierci, vi aduceti aminte, că organele si oratorii, cari adi formeza parti'a guverniale sêu dechista, strigau in lumea larga intr'unu tonu inspai. mantatoriu, că natiunea e atâtu de slaba, atâtu de neaperrata si delasata, încâtu de sine nu pote sustà nici unu momentu; strigau: éca muscanulu, care indata va inghitì pre unguru; éca serbulu si croatul, care numai decâtu lu va imbucà, éca colo romanulu, care sfarnâmandu in bucatiele tieruti'a unguresca, o va mancà cu o imbucatura si o va incorporà in imperiulu romanu. Strigau, că nu este alta scapareed aceste pericle amentintatoric, decâtu a se ascunde sub aripole vulturulu austriacu, unde apoi nimene nu ne va vedè, nimene nu va observà, că si noi esistemu si asie vomu potè trai in securitate.

Asie s'a intemplat, că s'a primitu conventiunea, ce dta o numesci „fétulu esigintiei, rezultatulu fortiatu prin poterea neesorabile a giurstariloru.“

Intemplantu-se impaciuirea, vaetarile au incetat. Adi inse éra-si s'au inceputu si inca in editiune amplificata si marita. De unu tempu incece „Pesti Napló“ vorbesce despre „restornarea pâcii sociali amenintiate“, despre „respandirea urei intro clase.“ I se pare, că „auctoritatea legi, legalitatii si a juriulu sunt atacate“, vede „dintii de balauru ai persecutiunii religionarie.“ Si infocatu de fantasmagoria ast'a a imaginatiunii, tremura d'inaintea „muscanulu“, care „amenintia Europa intrega si in prim'a linia tiera nostra.“ Dup' aceste parosismulu lui si-ajunge culmea, si — ierte-lu Ddieu — vorbesce intr'o lature: „Agitatiunea muscalesca in tiera decurge diu'a pre la amedia-di“, si mai că-lu vedu cum tremura de frica; — arotandu in latari striga inspaimentatu: „éca colo emisarii muscalesci!“ „Éca colo parastasele serbesci!“ „Éca epistolele volante!!! ce amenintia cu votu de neincredere pre deputatii ardeleni!“ Apoi

se întorce cătra opusetiune, séu precum dăce elu, cătra „stanga extrema“ si o întreba cu unu tonu desperatu: „Si ce faceti voi fatia cu conflagratiunea amenintatori d'în Europa si fatia cu agitările opozitionali?“ Ce facemu noi? Da vedi, luăm pre scriitoriulu morbosu alu lui P. N. si lu culcăm in patu, tragemu dăpa medicu, i punemu pre capu lipitori, i slobodim sänge d'în picioru, si mane i va fi mai bine. Dar pentru Ddieu, nu-i dati câte-va dle P. N. in mana, că-ci dăca va celi d'intr'insulu că in Bucuresti principele Carolu nebagandu in aéma pre turci voiesce a se prochiama nedependinte si „horrendum dictu“ voiesce a luà titlulu de rege, parosisimulu lui va reinvia si cine scie, pote, indata va crepă.

Dar aceste si multe altele asemene acestor'a de atâte ori s'au repetitu in „P. N.“ si in cele-lalte foie guverniali, încâtu mioi nu le-amu luà in consideratiune, dăca n'amu avé suspitiune, că guvernulu prin aceste fantome voiesce a pregati poporulu, ca sê inghita éra ce-va pilule amare. Nu voiu a aplica căta istefime si intieptiune contine procederea ast'a a guvernului; ce rezultate potu acceptă, cei ce o facu in intereseulu natiunii, alu dinastiei si in alu aliatiloru lor, dăca cumva s'ar realisă periculu nascocitu.

Dăca guvernulu prin aceste semena lasitate in poporu, — dta dle generale esti ore de opiniune, că ai chiamarea de a ajutã pre guvernulu in respandirea acestor'a fantome? Nu, dle generale, dta n'ai cugetatu ce faci candu ai scrisu, că „cu multu suntemu mai slabi si mai neaperati, decătu ca sê fimu in stare a ne pune in lupta, de si aceea ar fi cea mai justa, fatia cu neamicii patriei.“ Dta n'ai potutu dăce acest'a. Nu! Clapca, cetatanulu elvetianu, care in decursu de mai multu ani a fostu marturu, cum un'a mana de omeni bravi e in stare a storce atât'a respectu dela neamici, — nu pote vorbi asiè ce-va. — Spune-mi, că-ci scii forte bine, ce dăcea pres'a elvetiana, candu neamicii veniau cătra Neufchatel etc?

Se dăce, că suntemu putieni. Se dăce, că avemu nevoie cu natiunalitãtile. Ore elvetianii sunt multi? Ore in Elvetia nu esistu natiunalitãti? — Ore poporele staturiloru sudu-americanu au fostu mari la numeru, candu s'au luptatu in tempu de patru ani in contr'a unei poteri de patru ori mai mare? Ore aceste n'au avutu natiunalitãti in cele patru milioane de negri, cari in starea lor de sclavi aveau totu dreptulu a fi iritati in contr'a apesatoriloru?

Séu dora italianii au fostu numerosi, candu sub conducerea lui Garibaldi au atacatu osea de una sută de ori mai mare a regelui de Neapole? da acolo n'au fostu neapolitani, piemonteni, toscani, lombardi etc.? Dar ce sê mai sporescu vorbe, dta scii, istoria ni-a arstatu prin casurile aceste, că numerulu nu face totu deuna si poterea.

Inse, te întrebu, credi dta generale, că Europ'a si cu deosebire patri'a nostra e amenintata cu periculu d'în partea muscanului séu a prusulu? De estu d'în urma cei de la „P. N.“ in atât'a se temu, încâtu nici nu cutedia a-i descrie numele, ci lu subintielegu decâte ori vorbescu despre muscanu. Credi dle generale, că tier'a e amenintata cu periculu d'în partea natiunalitãtilor? Credi, că opozitiunea voiesce revolutiune, conflagratiune? Io nu credu nici un'a; cu multu am mai buna parere despre intieptiunea dale, decătu sê cugetu macaru unu momentu, că dta ai crede tote aceste.

(Va urmã.)

D'în cuventarea lui Pertieliu

(tienuta in adunarea generala a honvediloru la 29. martiu a. c.)

Pertieliu, presiedintele comitetului honvediloru d'în Pest'a, totu-odata si deputatu in diet'a magiara, fiindu alesu delegatu si primindu alegerea, s'a vedutu desavuat d'în partea susu numitului comitetu prin o admonitiune, care se luase si la protocolu. — Rentornandu-se Pertieliu d'în Vien'a a pretinsu, ca punctulu protocolului referitoriu la person'a sa, ca presiedinte, sê se sterga, ceea ce produse iritatiune mare intre membrii comitetului, carii nu erau aplecati a-si revocã decisiunea de mai nainte. In urmarea aceea Pertieliu a disolvitu comitetulu promitiendu, că va substerne afacerea controversa adunãrii generale a honvediloru, care s'a si convocatu pre 29. Martiu. In adunarea acest'a tienu Pertieliu o cuventare pre câtu de lunga, pre atâtu de veeminta, d'în care estragemu pentru cetitorii nostri partiele cele mai marcante.

Dn. Pertieliu sentindu lips'a unui istoricu mai competente pentru descrierea faptelor eroice ale Dsalc si-incepe cuventarea cu unu panegiricu intru marea persoanei proprie, numindu-se creatorulu primei armate magiare, a carui renume si gloria a petrunsu pana in coturile cele mai ascunse ale Europei, ba ale lumii întregu. A creatu trei armate pentru mantuirea patriei, carea a parasitu-o ca omu seracu, si ca omu seracu s'a întorsu intr'ins'a, dupa ce prevedinti'a dieesca a frantu catusiele natiunii la Magenta, Solferino, Sadova si Königgrätz. In a 1848 a staruitu sê se formeze 100 batalione, d'într'e cari, dorere numai diece s'au potutu infintiã; spre scopulu acesta a deschisu sal'a muscului cu poterea, că-ci aveã potere mare, pentru că poporulu jurã nu numai pre Kossuth, ci si pre Pertieliu, ca si a cum. (Vivate sgomotose.)

„Amu avutu soldati, continua Pertieliu, in Banatu 30 batalione de infanteria, 4 regimente de cavaleria si 50 tunu-

ri, dar aceste-a statau sub conducerea generaliloru austriaci. Atunci m'amu sculat si amu dăsu, sub conducerea acest'a voru macelari pre bravii honvedi; honvediloru le trebuie organizatiune magiara, conducatori magiaru. Viediudu acum cele ce se intempla a trebuitu sê pronunciu cuventulu „tradare;“ dar cine a fostu acel'a, care propusese, ca diet'a sê-mi dee avertimentu? In urmarea aceea mi-amu depusu oficiulu, pentru ce n'a depusu si Kossuth portfoliulu ministeriului de finantie? (Sgomotu) Abiè trecura doue septemane, candu ne vine seirea, că Jellasiach a intratu in tiera. In Nitra si Trencinu o tabera de slovaci, in Transilvani'a revolta, in Banatu poporatiunea armata! Acum se scola Kossuth si dăce: patri'a e in periculu mare, ne trebuie unu barbatu energicu, care s'o mantuesca si acest'a e Pertieliu! (Sê traesca!) Amu compusu o comisiune pentru aperiarea tieriei, si n'amu mersu noi la Kossuth, ci Kossuth a venit la noi, la minoritate. (Vivate sgomotose.) Amu formatu castro, amu silitu pre inamiculu, care se retrageã, ca sê stee, amu amenintatu pre generalulu cu morte, dăca nu primesce lupt'a, amu statitu campulu de bataia, — tote sunt descise in istoria, nu Kossuth a fostu acolo, eu amu fostu acolo! (Vivate sgomotose.) Kossuth cu ai sei: numai ce tieseã intrige in contr'a meritelor me. Kossuth a trasu d'în loteria pre individulu acel'a, care a comis crime in contra patriei si a honvediloru; dupa aceea l'a facutu generalisimu si in fine dictatoru. prin urmarea n'are dreptulu de a-lu numi insielatoriu.

Dăca Gôrgoi a fostu insielatoriu, atunci si Kossuth a fostu celu mai slabu si mai misielu gubernatoriu pe lume, elu insu-si a fostu tradatoriu. (Asiè e! Sgomotu mare.) — E lucru comicu, că in decursu de 18 ani, câtu a manipulat Kossuth afacerile nostre in tier'a straina si cu potere discretiunaria, totu-de-un'a a fostu blastematu, acum candu provedinti'a dieesca a adusu pre Percezel in patria, si candu lu-partinesce poporulu întregu, acum Kossuth e patriotu si nu Pertelu. (Sê traesca Percezel!)

De trei ori amu fostu factorulu decidatoriu pentru mantuirea patriei mele. Prin manevrele mele amu scosu pre Muscaulu d'în Debretnu; langa Tur amu întreprinsu o lupta stralucita de cavaleria, precum n'are paruchia in istoria resboielor. In ordinea cea mai mare m'amu retrasu cătra Segedinu, si ajungundu acolo amu auditu, că comandantele supremu e denumitu. Atunci amu spusu lui Kossuth si omeniloru lui, care va fi resplat'a lor; atunci a statu in poterea mea a prinde insu-si pre Kossuth, pentru că poporulu atunci, ca si acum, a tienutu la mine. Eu inse amu predatu comand'a in pace; si ce s'a intemplat prestu noue dile? Avonturiariulu strainu, care conduceã armat'a nostra, capetã loviture preste loviture in bataia de la Timisor'a, la care eu amu luat parte ca voluntariu, si amu fostu celu d'în urma, care a parasitu campulu luptei. Patri'a erã perduta, tote erãu perdute si Kossuth, care denumise dictatoru pre unu individuu, pre care acum toti, Kossuth impreuna cu omenii sei lu-numescu tradatoriu, Kossuth, dieu, parasu patri'a cu lasitate, ca unu poltronu. (Asiè e Sgomotu mare. Contradiceri.)

Amu luat crucea pre mine si m'amu dusu in tier'a straina; in decursu de 18 ani amu suferitu multe convinsu fiindu, că patria n'au ruinatu-o reactiunea austriaca, a carie ostiri le-amu batutu, nu natiunalitãtile revoltate a caroru ostiri le-amu imprastiatu ca prin jocu si pre a caroru omeni i-amu prinsu ca oile; nici insu-si Muscaulu, care a venit târdu; ci tocmã barbatulu celu mai adorat alu patriei. (Asiè e!) Candu regimulu turcescu me denumise comandantulu supremu alu întregii emigratiuni, a venit Kossuth la mine si mi-a dăsu, că elu e gubernatorulu; atunci i-amu respunsu: „Tu nu esci gubernatoru, tu ti-ai depusu oficiulu si inca între cercustãri, de cari asiè voi sê uite si Ddieu si omenii. — Tu ai fostu gubernatoru câte-va lune, dar acum nu mai esci si nu vei mai fi nici odata (Asiè e! Nu ne trebuie! Strigate: Cine scie?)

In decursu de 18 ani a manipulat Kossuth afacerile natiunii, tote erau concentrate in man'a lui; eu m'amu retrasu si nu l'amu impededu in lucrãrile lui; dar mantuitu-a elu patri'a? (Nici odata!) Acolo a fostu Magenta, acolo Solferino, acolo milioane, cari le-a datu regimulu italianu si alte poteri in manele lui, — sciutu-le-a elu întrebuintia pentru patria? Ba! a fugitu d'în Itali'a, ca mai nainte d'în Segedinu. (Sgomotu. Sê traesca Pertieliu!) Milione a avutu in mane, a cumperatu nãi, tunuri, arme, si lo-a pradat totu fãra nici unu folosu. A voitu a se amestecã in afacerile Americi, si acoperitu cu rusine a fugitu d'în Americ'a supt numelu falsu Schmidt. (Sgomotu.) In Angli'a a petrecutu diece ani; odata se laudã nainte Englesiloru: „Sortea Austrii si a dinastiei mi-a fostu in mana, dar eu n'amu voitu a le nimici.“ Atunci poporulu englosu i-respunde; „Dăca Austri'a a comis atâte crime in contra vostrã, si tu te numesci Mesi'a Ungariu, ce omu prostu esci tu, spre a salvã Austri'a, si ceri de la noi sê ajutam pre omeni atâtu de prosti, ca tine si ai toi.“ (Contradiceri.) Alta data dăse Englesiloru: „Cum ve poteti voi aliã cu Austri'a? Eu mai bucuros voi dã natiunea pre manele Rusiei, decătu sê incuviintiozu aliant'a acest'a.“ (Sgomotu mare. Asiè e!)

De doue ori a batutu bani in sum'a de 3-400000 fl. pre bancnotele acele-a erã tipulu lui Kossuth, si la piciorulu lui Austri'a; de-asupr'a inscriptiunea: „Sic semper tyrannus.“ Dupa aceea éra a cumperatu tunuri si armesi le-a tramesu in Itali'a si Serbi'a. Intipuitu-voacum, fratiloru, dăca Prusulu si Italianulu intrã in Ungari'a in an. 1859 si 1866

afara de acestia inca 50000 romani si serbi in Ardealu, — ora fire-au economisatu acesti-a in folosulu nostru? Da! in folosulu lor. (Haritate; asiè e!) Acest'a a facutu-o Kossuth si asiè a tradatu de nou Ungari'a. (Dreptu e!) In a. 1866 Magiarii au capetatu 5 milioane de franci dela regimulu prusianu, ca sê salveze patri'a; si care a fostu rezultatulu? Au peritu acei-a, cari administrãu sum'a numita si ocaziunea favoravera a trecut.

Cine nu cunosce cuventarea lui Deák d'în 28 martiu? Deák, pre care insu-si Kossuth l'a numitu Washington si celu mai mare barbatu alu Europei; Deák, celu mai neegoisticu barbatu alu patriei, cu multu mai consecinto si mai intieptu decãtu Kossuth; Deák ne-a reabilitatu nainte Europei. Si ce a facutu Kossuth? Intr'o opistola, datata d'în Parisu, si scrisa cu cea mai mare obraznicia, (Sgomotu mare.) ca de unu omu, care si-a perditu mintea pentru peccatelo sale, a muscatu man'a, care i-a intinsu-o Deák. (Murmurãri.) Dăca aru nutri elu in sinulu seu câtu de putienu patriotismu, n'aru fi potutu scrie epistolele acele nebune si neprecugetate, ci s'aru fi bucuratu, că acum e lumina in Huni'a. (Va urmã.)

Transilvani'a.

Blasiu, 28 martiu. 1868.

Afaceri besericesci.

De cantãm la statulu beserecei romane unite, de la inceputu si pana acumu, cauta, sê supunemu, că sementia, d'în care a esitu acest'a planta a fostu vermenosa; séu creșcerea, ce i-s'a datu, nu a fostu buna spre a-i asecurã desvoltare plina de potere si sanetate.

Altmintre nu ni potemu esplicã una suma de aretãri, ce ni ocu in vietia baserecei unite.

Nu ni potemu esplicã, in ce modu se intempla, de baserece'a acest'a, de si de la inceputu se bucurã de ore-cari scutintie: pre candu alalta confesiune romana erã de totu ignorata si persecutata, — de si avu episcopi zelosi, plini de invetiatura, cu anima insufletita pentru tote interesele natiunii; chiaru si martiri ai causloru nostre natiunali si baserecesci, pre candu alalta confesiune erã una viia parasita, fara ingraditura, lipsita de turnu, lasata in cursu de 8 diecenie preda proselitismulu, apoi incredintata la nescie naimiti, cari nu erau oile ale lor, — de si avu preuti intrarmati cu sciintie baserecesci si profane, seole natiunali si legatura cu Rom'a, celu mai dulce suveniru pentru totu sufletulu romanu: pre candu alalta confesiune aveã interdicte, ce nu o suferiau sê-si realice baserece si școle, si i ingreunau preste mesura comerciulu cu fratii de aceea-si confesiune, — nu ni potemu esplicã, cumu se intempla, de pre langa tote avantajiele aceste, ce ar fi fostu sê-i asecure prosperare si infflorire, acumu de unu secl si mai bine patimesce de friguri oftozose, cari pre inectui scadu corpulu, si pre langa tota aparentia de sanetate o ducu spre mormentu.

Sciimu, câtu de paradocsu se va parè unoru-a asertulu nostru, că beserece'a unita nu progeseza, ci regreseza. Inmultirea episcopatelor si a canonicatelor, luminarea clerului, pote, mai multisiora, de câtu a celui orientale, cumu si ore-cari imbunetãtiri in starea materiale a clerului preocupa mintile multor si-i facu sê nu vedea limpede nece lucruri, ce jacu in deplina lumina soarelui. Acesti-a voru striga a supra-ne, acesti-a ne voru mustrã. Iuse nu face nemicu. Nu suntemu cei de atãniu, caroru preocupatii sê le arunce preocupatiune, si nice vomu fi cei d'în urma. Apoi cunoscemu si obligatiunea altor detorintie mai sante, decumu ar fi detorintia de a ambliã dupa placerea lumii. Totu-si ni-ar placè multu, dăca omenii, ce între alta colore vedu lucrurile, si-ar luã osteneã de a aretã cu numeri si alte probamente: că vietia esterna si interna a baserecei nostre s'a perfectiunatu si se perfectiuneza, séu celu putienu că s'au pusu ore-cari fundamente reali pentru imbunatãtirea starei corpului si prosperarea lui in venitoriu.

Ci noi nu ni-amu propusã seote in lumina precei, ce-si inchidu ochii, ca se nu vedã; nice a face istoria beserecei nostre de la inceputu si pana in presente, că lucrulu acest'a trece si preste mesur'a colonor, ce ni-su concesc, si preste poterile nostre. Ma inse a indegetã in câte-va lineore causele, ce-i impedeã aventulu si rodu la firulu vietii ei, si a face una dare de sema despre starea ei presente. Éca tielulu nostru.

I. Trecutu lu. Abiè s'a inchiaiatu famosulu pactu de uniune, si parentii nostri indata s'au convinsu, că ci prin unire nu au cascigatu nescie frati sinceri, cari pentru unetatea principiiloru religioze sê fia cu amore si atragere cătra ei, — pre cumu natura lucrului aduce cu sene, si pre cum vedem baserecele sorori ajutandu-se imprumutatu unele pre altele, fãra sê ascepte pentru ajutoriu, de câtu amore fratiosca, — ci nescce domni, cari sê-i calaresca in loculu superintendintelui reformatu. Dorere si era

Catolicii candu au primitu uniunea sub patru

condiții, au avut cugete rezervate; au voitu, s'ne apuce una data in ghiarele lor, era apoi a ne asimila cu totul.

Disciplin'a orientale, ce ni s'a garantatu serbatoresce prin pactulu uniunei, era unu spinu in ochiulu lor. Deci necontenitu au lucratu spre destramarea si nemicirea ei, necontenitu au lucratu spre inlocuirea ei cu despusetiuni disciplinare de ale baserecei apusene.

Disciplin'a dupa martur'ia tuturor teologilor, preste totu nu are a face cu dogmele. Noi facusemu uniune dogmatica cu baserec'a Romei vechie, era disciplin'a orientale ni o rezervasemu intru tote. Deceptulu dara si cuvenient'ia prefindeau, ca baserec'a sora se ne respecteze acestu odor pretiosu, cu atatu mai vertosu, ca multi d'ntre capii ei au datu bule solene, prin cari au recunoscutu sant'ia ritului si a disciplin'ei orientali.

Ei inse intru nesuinit'ia loru secularia de a generalisa despotismulu dominante in baserec'a loru, mai bucurosi au fostu a lua pre cuscientia peccatulu frangeri de pactu bilaturariu, de catu a remane intru totu pre langa asediamentele nostre baserecesci, cari intru multe erau forte diferite de ale loru.

S'au apucatu dara de planarea diferentieloru, de marele opu alu asimilarii, cu alte cuvente de ucide-re baserecei nostre.

Si in lucrarea acest'a au purcesu cu metodu si staruintia desclinita, pre cum e propriu si indatenatu la Jesuiti, — ca ei au fostu luatu in mana opulu a preface baserec'a nostra.

Mai antaiu miciorara pusetiunea ierarhica a capulu nostru, d'in metropolitu-lu facura episcopu, ca asiè mai usioru se-lu pota supune comandai unui-a d'in tagm'a loru si cu tempu a-lu face sufraganu la ore-care arhiepiscopu latinu d'in Tier'a unguresca.

Institutiunea sinodale, asiè pre cumu se desvol-tase ea la noi dupa asediamentele nostre resaritene, era unu mare impedecamentu pentru asimilatori. Ele ca unumuru potinte ne apearu baserec'a si ni-o scuti-u de atacurile neindereptate ale ori-si-cui. Ele ni conservau ce era bunu in asediamentele baserecesci, ni-lu cresceau si desvoltau, era de alta parte erau chiamate a sterpi totu, ce era invecitu seu d'in alte cause necorespondentioru la indigentiele tempu-lui. Ele cu deschilnire aveau misiunea de a ne scuti de despotismu in susu, si de anarchia in josu. Chiaru acest'a desplacea ultramontanilor. Episcopulu in baserec'a apusena este domnu netiermuru fatia cu necesarii sei, si unu sierbu fora voia fatia cu celu d' antaiu intre sierbii Domnului. Episcopulu de la Blasiu inca trebuie si elu se devenia unu pasia abso-lutu de ori-ce influentia a baserecaniloru sei, era de alta parte unu supusu neconditionatu la tote despu-nerile catolicismulu ultramontanu.

In care d'i s'a suscrisu dara uniunea, intru ace'a sa decisu d'in partea loru si stergerea sinodeloru nostre. De ace'a acest'a institutiune atatu de salutaria pentru noi, acumu de multu dorme unu somnu greu, ce se nu se fia datu ore-cari mici semne de vie-ta, amu fi costrinsi a dice, ca este somnulu mortii.

Victi'a nostra sinodale una data repusa, cele-lalte usioru si rapede au lunecatu pre urm'a ei.

In baserec'a nostra pentru indeman'a poporulu predictiunea era impartita intre scaunulu protopo-pescu si intre celu episcopescu. Causile baserecesci cele de casatoria in I. instantia se judecau totu de-un'a in forulu protopopescu, si numai in apelatiune ajungeau la episcopulu. Asiè poporulu nostru-si creã administrarea justitiei baserecesci in apropiare, a protopopulu seu, unde poteã ajunge fara multe pene si fara mari perderi de tempu. Judecatori sei in prim'a instantia-i cunoseau caus'a forte bene si se comunu ascultau fasiunile marturilor cu inse rechiele loru.

Ei dara in baserec'a apusena lucrulu se are al-tre. Acolo numai singuru episcopulu are juredi-tiune. Acest'a fu de ajunsu spre a porni pre aseme-natori necumpetati in contra foreloru protopope-sci. Si poporulu nostru fu condamnatu a se despoia de indeman'a, ce avea, si pre lunga ace'a a suferi si prea insemnate pierderi materiali si morali, ce erau insemnate neaperate d'in stergerea forulu protopope-sci. Poporulu nostru fu condamnatu a alerga pre la clementia pentru causele cele mai neinsemnate, a-si vede dreptulu periclitatu prin relatiuni sinistre, como-nde cate una data si necuscientiose. Poporulu nostru fu cantitu in molulu procedurii apusene, despre care se dicemu alta, de catu ca ea semene forte bene cu judecatoriloru antemartiali. Suntemu a colo de pa-ntii voru incepe procesele, voru versa sute si mie-tru portarea loru, si nepotii loru voru mori cu angarierea, ca procesulu inceputu de mosiulu loru sa nu este pierdut, — pentru ca judecatori'a base-recesca inca nu a „exhaustu“ lucrulu, catu se pota sententia meritoria intr'insulu. Causa de casatoria, in interesulu moralitatii ar fi se se decida catu curendu, se clocescu trei, patru si mai multi ani. Altele ne merge asemeni, si mai rau.

Aceste si de aceste avemu de a multiam mari-loru asimilatori. (Va urmã.)

Sabiu, 30 mart. 1868.

Cu intristare cetiramu articulu d'in „Gaz. Trans.“ nr. 19. despre portarea Romaniloru d'in comitatulu Huniadorei cu ocaziunea convocarii comite-tulu comitatensu pre 25 fauru a. c. de catra noulu comite supremu Ladislau Baresai. Comitatu acest'a menitu a representat interesele vitali a le Romani-loru in modulu celu mai favoritoriu, pre langa totu machiavelismulu ungurescu, reprezenteza asta-di o ruina adeveratu natiunala, ce pre fia care romanu trebuie se-lu imple de amaretiune.

Comitatu acest'a odata Chnesiatu romanescu, ce au jocatu in tempuri triste role istorice, au fostu in continuu sub conducerea unui Romanu. Acest'a vedemu, ca s'a observatu pana in dilele nostre sub ambi Nopcesci, cu tote ca nice unulu nice altulu nu au staruitu a coresponde caracterulu romanescu, lucrandu cu simtiu de dreptate si franchetia: nice pusetiunii loru de comite, nesuindu a cunosece interesele Chnesiatulu ce-lu reprezentara. Este unu peccatu mare in vietia politica, ca resolutiunea si energi'a o scotemu d'in sumanulu tieranulu ca se capetamu titule si apoi o vindemu, candu suntemu gulerati si impintenati. Abusurile cele rusinose ce se comitu pre tota diu'a in acestu comitatu, rescola omulu perii in capu. Hatieganii gemu de despotismulu unui boeriu raginitu, ce fara lege, fara dreptate le ia munti, regalie si inhatia apoi tieranulu la lucru ca in dilele de trista memoria in istoria patriei nostre. Comunele astfe in seracite sunt fara aperiatori in comitatu, fara barbati, cari se-i indrepte pre alta cale a-si cautã dreptulu seu, daca miserulu comitatu alu Huniadorei geme de atare peccatu. Preste totu o administra-tiune si justitia unilaterale si egoistica, arbitriu si despotismu fara margini.

Prin Augustu anulu trecut me aflamu d'in in-templare la restauratiunea provisorie comitatensu in Deva. Avui destula ocaziune se cunosecu tota puterea vitale a poporulu de aci, in unu tempu criticu ca acela. Indesiertu, aseptarea mea, precum si a ori carui romanu ardeleanu se scarbã la procedur'a fratiloru romani d'in acelu comitatu, intielegu barbati intieleginti, era nu poporulu a carui reprezentanti erau. Fara spiritulu, fara resolutiune, lasara a li se calcã ori ce drepturi municipali in peciore, si abusurile magiariloru le primira de fratietate si gretios'a loru supre-matisare de egalitate. E tempulu, ca asta-di se esimu in publicu d'in pasivitatea nostra si pre Romanii d'in acelu comitatu se-i dogenimu cu cuvinte fraticesci. Trecu numele acelor'a cari prin portarea loru cea mascata s'au aretatu nedemni de beneficiile Blasiulu, le amintescu numai ca au fostu asiè slabi de angeru de s'au lasatu a se intrebuintia de instruminte ale magiariloru, ca se se puna in contra insusi a romaniloru ce au voitu se protesteze in contra constituirii nelegali a comitetulu, in contra convocarii ilegali, in contra esilarii limbii romane chiaru si d'in adunãrile marcali, in contra impunerii unui comite anguru pentru comita-tulu curatu romanescu. Tote aceste Romanii comita-tulu Huniadorei le lasara se treca, era arbitriulu mi-nisteriulu si despotismulu unei mane de magiari d'in comitatu prefacura vechiulu nostru Chnesiatu intru unu cantonu elvetianu d'in dilele lui Gesleru. Romanii de acolo cari au de a-si multiami actual'a loru pusetiune starintiei cei demne a poporulu ino-centu, au de a se ingrigi mai multu, pentru sustinere rea drepturiloru odata castigate si pentru pasirea energica in contra a ori ce violãri a intereseloru poporulu. Prin astfelu de conduita petata elu se de-sgusta, le subtrage increderea, si in atare pusetiune cade victima tendintieloru ruinatorie a magiarismulu. Nu numai atãta, dara si scolele de pre acolo se afla in starea cea mai lamentabile, indesiertu unii preoti bravi-si dau silintiele in totu modulu pentru ra-dicarea loru, daca barbati de la politica nu le dau sucursulu loru.

A sacrificã totu pentru patria e detorint'a cea mai sublima.

Pana nu vomu vedã alti pasi de la romanii d'in comitatulu Huniadorei, intristarea nostra este mare, si vietia loru politica rusinosa si nedemna.

Dlu vice-comite G. Ciacianu bine-voiesca a lua in de aproape considerare intristãrile nostre pentru procedur'a Dloru. D.

ROMANIA.

Espunere de motive

la proiectulu de lege pentru regularisarea starei jidoviloru in Romania. (Vedi nr. 46.)

Considerandu ca d'in punctulu de vedere natiunale Jidovii suntu periculosi pentru poporulu romanu, atatu pentru numerulu loru celu mare de 500,000 suflete, catu si pentru resistint'a loru la ori ce fusiune cu rasa indigena.

Istori'a ne dovedesce intr'unu modu certu ca judaismulu are de caracteristica predominatiunea, si exclusivismulu celu mai aprigu. Acest'a plecare innascuta a naturii loru a

postu caus'a puternicacare i-afacutu aeresiste pururea si se se pastreze ne schimbatu, cursu de 20 de secolu, in midiulocu natiuniloru: ast-felu noi vedemu ca nici timpulu, nici fortia lucruriloru impregiariloru sociali ale desvoltãrii poporeloru crestine, n'a potutu inriuri asupr'a neamulu jidovescu spre ai clinti in ceva in traditiunile-i seculari.

Jidovii siliti de nevoia se supunu esteriormente autorita-tii Statelor ne Jidovesci, dera nici o-data, ei nu potu con-simti a face parte integranta d'in ele. Ei nu potu sterge d'in anim'a loru ide'a Statulu Jidovescu, ide'a care, la ori-ce ocaziune, o vedemu reesindu forte si vivace d'in tote actiunile loru dilnice: si acest'a se intielege usioru, ca-ci Jidovii nu suntu numai o secta religioasa, ei suntu mai cu sema espreziunea unoru particularitati indelebile de rasa si a unoru credintie nevincibili de natiunalitate. De aceea Jidanulu d'in Spania, d'in Engliter'a, d'in Franci'a, d'in Poloni'a, — nu e nici polonu, nici francesu, nici englesu, nici spaniolu; elu este Jidovu intocmai ca si protoparintii sei d'in timpii biblici.

Contopirea poporeloru nu se opereza prin simple rela-tiuni de conlocuire si de comerci, ci prin amestecarea san-gelui si prin apropiare sentimentelor. — Acesta este imposibile cu Jidovii, ca-ci tendentiele si interesele loru fiindu pururea atentate, nu in Statu ei afare de ori-ce Statu Jidovescu, ei suntu impinsi de o fortia instinctiva a sta isolati in midiulocu poporeloru intra cari vietuescu. Ei simtiescu ca nu potu face cauza communa cu poporele crestine, ca-ci le suntu diametralmente opuse in tote. — D'in contra s'a observatu ca ori si unde se transporta in micu seu mare numeru — prin insu-si efectulu fientiei loru, — ei introducu germenulu destrugerii si alu disolutiunii, pentru ca tendentiele loru suntu d'a se inaltia pre ruin'a tutor'a. Ei se credu deslegati de recunoscentia catra poporele ce le-au datu ospitalitate, pentru ca Jidovii le privescu ca usurpatore; si ast-felu facu usu de tote midiulocele spre a adunje la redobãndirea drepturiloru de suprematia si dominatiune asupra uni-versulu. — Drepturi pre cari ei creduca le aveau asigurate prin anticulu loru pactu religiosu.

Considerandu ca d'in punctulu de vedere comerciale, Jidovii au compromis negociulu Romaniei, in afara si in intru, prin fraudele ce intrebuinteaza si mai cu sema prin unu sistemu organizatu de falimente de rea credintia, prin adjuto-riulu carora ei se sustragu de la ingagiamentele ce au contrac-tatu si ruineza pre acei cari le-au deschisu credite, seu cari au tovarasia de comerci si de speculatiune cu ei.

Considerandu ca d'in punctulu de vedere politicu, Sta-tulu nu este o fictiune abstracta, dara este espreziunea unei individualitati natiunale care se intemeeza pre ideele, credin-tiele, sentimentele, moravurile si traditiunile unui poporu; de aceea Statulu este imperiosu chimatulu se acute midiulocele de desvoltare a fortieloru poporulu si se direga activitatea lui in sensulu spiritulu seu natiunale.

Fructele activitatii ale unui poporu suntu cu atatu mai simtite cu catu natiunea lui va fi mai compacta si mai con-centrata; candu inse o natiune se lasa a se fractiuna si a se isola in diferitele sale parti, prin alte grupe straine si etero-gere, unitatea natiunale se intuneca; si atunci candu unitatea natiunale se pericliteza, ins'a-si esistentia poporulu este lovita in anima: pentru ca in asemenea casu si libertatile publice ajungu a fi nise adeverate chimere. Statulu romanu are mai nainte de tote misiunea de a intari societatea romana, de a veghia cu neadormire asupr'a intereselor ei, si de a o sov-guardã de inriuririle ce-i potu aduce vatemãri.

Si atunci candu credintiele si aspiratiunile unora suntu contra-dicatore intereselor sale natiunali, Statulu are drep-tulu se se premuneze cu garantie puternice pentru impedi-care reulu, ca-ci daca Statulu s'ar conduce de spiritulu de cos-mopolitismu si ar cautã se subordoneze altoru interese stra-ine si isolate, interesulu predominantiu alu conservatiunii po-porulu seu, s'ar negã pre sine insu-si — ar comite o crima de lesa-natiunalitate.

Considerandu ca d'in punctulu de vedere religiosu, nu se pote invocã tolerantia in favorea Jidoviloru, de la unu po-poru in care n'a persecutatu pre nimene confesiunea sa, nici chiar in timpii istorici.

Jidovii cu atatu mai multu, nu potu invocã tolerantia, cu catu religiunea loru este cea mai esclusiva, si cea mai asupritoria, ca-ci jidovismulu nu numai ca nu admite pre ni-menea in sinulu familiei sale religioase, dara condamna une-ori si prigonesce perpetue pre ori-cine nu este d'in noamulu lui Israelu.

Acestu neimpacatu exclusivismu, inradecinat in san-gele rasei Jidoviloru, alimenteaza necurmatulu resbelu ce ei au declarat in inalteloru ideã morale, de care suntu petrunse tote institutiunile Statoloru crestine si cari suntu fundamen-tulu moralu alu societãtii nostre civile. Mai cu sema in casulu de facia principiulu tolerantiei, nici pote avea ratiune de a fi invocatu, fiindu ca religiunea majoritatii este blanda si uma-na, pre caudu d'in contra, religiunea unei fractiuni de secta-tori straini este intoleranta si selbatica pana intr'atãta de con-sidera societatea intrega ca impia si sacrilega, si mantiene cu strictatie pre adeptii sei intr'o stare de resbelu permanentu cu populatiunea care i-au admisu in sinulu ei, Jidovii privescu timpulu ce-lu petrecu intre celelalte popore ca unu tempu de espiatiune, de incercare si de esilu, si pre locuitorii tierelorlu intre care suntu respanditi, i considera ca pe nise inamici, asepta momentulu fagaduitu in care se voru constitui era ca natiune distincta; ca-ci asiè-i indemna religiunea loru facen-du-i se intervedia perspectiv'a unui viitoru stralucitu, candu in fine numai ei voru domina tota omenirea.

Pentru noi este un fapt constatatu care resulta d'in tote impregiurările acestea, precum si d'in staruint'a tenace cu care Jidovii se inradaceaza si se inmultesc in Roman'a, este incercarea lor de a infinti'a aci Statulu Jidoviloru si prima realizare a ideelor lor de predominare a supr'a poporeloru crestine.

Religiunea Jidoviloru este obstacolulu celu mai mare care i face s'e resiste la contopirea cu neamurile eterodosse, pentru c'a ac'asta religione este totu o data si o constituitione politica si sociale care urmaresce pre individuu in tote actiunile sale si in tote epocele vietii lui. La Jidovi legea religioza este si legea civile si vice versa: statulu si biserica formeza unu totu care se concentra in cuventulu Judaismu. De aceea nici unu Jidovu nu se pote deslipi de acestu Statu in Statu teocraticu, c'a-ci atunci elu in acelasi timpu ar fi nevoitu a se lapeda si de biserica sa. Ac'asta-i cauza pentru care ori si unde se afla Judaismulu, elu este fortiatu de a forma Statu in Statu.

Judaismulu ca religione nu pote remane intr'o stare de midlocu: elu trebuie s'e fie ori dominatu ori domnitoriu.— C'a-ci elu este unu cultu speciale care nu admite in sinulu s'eu de c'atu numai pre urmasii lui Abraham, privindu restulu omenirii ca afara d'in lege. (Va urma.)

Noutati Straine.

ANGLIA. In parlamentulu Angliei s'au inceputu desbaterile a supra afacerile beserecesci ale Iriloru. Motiunea lui Gladstone, c'a beserec'a irica s'e incete a esista ca institutu de statu, e obieptulu luptei infocate intre ambele partite. Gladstone propune disfiintierea beserecei de statu irice pre langa perfect'a respectare a drepturiloru de proprietate. Caus'a principala e, c'a clerulu d'in Irlandia s'e nu mai fia platitu de statu; comunitatea anglicana va remane in posesiunea a doue p'arti d'in trei a fundatiuniloru beserecesci, restulu s'e se considere ca fondu iricu, care se va folosi numai in folosulu Iriloru. Tote concesionile de pana acum facute Iriloru au fostu numai rezultatulu temerei de revolte. Amendamintele lordulu Stanley nu aduceu nici o mangaiare pentru poporulu iricu, si concesionile proieptate nu voru destulu pre catolicii d'in Irlandia; detorint'a parlamentulu este a delatur'a cauzele nenorocirii si certorloru de pana acum intre Anglia si Irlandia, pentru ca edificiuulu maretiu alu imperiulu britanicu s'e se consolideze prin consentiementulu generalu.

AMERICA. (Procesulu lui Johnson.) In siedint'a d'in 18 martiu s'au inceputu desbaterile a supra procesulu lui Johnson. Foi'a „Courrier des Etats-Unis“ aduce urmatoriele pasuri interesante despre siedint'a ant'ia: Sa'la, unde se tienu siedint'a, avea unu prospectu frumosu. Senatorii erau coadunati si discutau cu focu diferitele puncte a le acusatunii; in mediuloculu lor se preamblau 200 de membri ai casei represantantiloru, mai multe demnitati a le magistratulu, si alti functionari de statu, pentru cari fura rezervate mai multe scaune. Tribunele erau pline de unu publicu alesu, intre carele se poteau vedea

in ca mai multe dame. De ambele laturi ale presiediului erau radicate tribune, un'a pentru acusatori, pentru membrii camerii, cealalta pentru presiedintele si aperatorii lui. In unu cabinetu laterale era adunatu consiliulu de siepte, cu Bingham in frunte asteptandu a li-se da semnu, ca s'e se infatiosieze. Dupa acesti-a siedea Butler, care e chiamatu de acusatoriu. C'atra una ora a sositu Chase, presiedintele tribunalulu supremu, insotitu de Stanbery, care ca procurore generale alu Statelor-Unite si-a datu demisiunea, pentru ca s'e pota functiona ca aperatoriu a lui Johnson. C'ate-va minute mai nainte s'a tienutu conferintia in o parte deschilinita a capitolulu, la care luara parte Nelson, Curtis si Everts, cari toti erau insarcinati cu aperaturea presiedintulu Johnson.

Judele supremu si-ocupa locul a 1 ora. La rogaera carca presiedintulu Johnson, aperatorii lui fure insciintati despre deschiderea siedintei, respectivu despre inceputulu desbateriloru, si indata fure introdusi in sala. Stanbery, Nelson si Curtis intrara in sala si u ocupatu locu in partea stanga a presiediulu tribunalulu, fiindu c'a acusatorii au cuprinsu locu in partea de a drepta.

Dupa aceste-a se radica Stanbery, si intorcundu-se c'atra presiedintele tribunalulu cetitu respunsulu lui Johnson la citarea senatulu, si areta c'a s'a infatiasitu si c'a aperatorii lui suntu: d. Stanbery, Nelson, Curtis Blak si Everts si provocandu-se la casuri precedintiere o amenare de 40 zile, ca s'e si-pota pregati aperaturea.

Bingham combate cerint'a ac'asta in numele consiliulu celoru siepte, pentru c'a procedur'a statorita de senatu prescrie, ca in casulu acela. candu presiedintele n'aru voi a se infatiasa naintea tribunalulu, pertratara s'e se continueze, presumandu-se c'a inculpatulu a pledatu pre langa nevinovat'a sa. — Curtis replica, c'a casurile precedinti nu ierta ast'felu de intepretare. Dupa aceea se scola Stanbery, si provocandu-se la sensulu verbolu alu procedurii adoptate de senatu si cu privinta la aceea c'a duoi d'intre aperatorii presiedintulu nu sunt de fatia, apeleza la dreptatea tribunalulu, care va concede inculpatulu tempulu necesariu pentru pregatirea aperaturei. — Bingham raspunde c'a propunerea consiliulu celoru siepte tienteza numai intra'colo, a impedece amenarea procesulu. — La propunerea senatorulu Morten senatulu se retrage in sala de consfatuire si dupa 2 1/2 ore presied. curtii supreme enuncia, c'a presiedintulu s'a concesu terminu de 10 zile, pentru a-si pregati aperaturea. Prin urmare procesulu se va pertrata definitivu in 23 Martiu.

PRUSSIA. Primatele de Breslau, membru alu parlamentulu austriacu, a ordinatu triduum, adeca rogatiuni in trei zile pentru S. parinte pap'a si pentru beseric'a catolica, apesata d'in Italia, Russia, Polonia si Austria, Primatele prin ac'asta fakta si-a casigatu recunoscintia si meritu inaintea tuturoru prusiloru pii, ce se pote vedea si d'in impregiurarea, c'a tote autoritatile militari a le tierii au participatu

cu garnisoneloru in diu'a prescria la ac'ast'a solemnitate. In beseric'a lui S. Mihaile s'a tienutu liturgia si predica pentru militia.

Era in alta beseric'a, parintele Klingkowstrom tienu o predica la asistintia unui publicu numerosu care contine atacuri in contra Austriei.

Foi'a „Pr. Cor.“ impartesiesce scirea, c'a siedintele parlamentulu se voru amen'a pana la 15 sau 16 aprilie. Parlamentulu vamale se va deschide in 20 aprilie.

TURCIA. In provinciile turcesci se pregatescu miscari insemnate. Bulgarii se inarmeza pentru agresiune, de-si poporulu, precum d'icu foiele astro-magiare, nu se vede aplecatu si nu se insufletiesce pentru unu resboiu, alu carui-a resultatu e ne-securu. Serbii d'in Bosnia si Ertiegovin'a sunt s'atu de domnirea, supremati'a, si apesarea cea crudata semilunei. Se aude c'a in Serajevo ar' esiste unu comitetu compus d'in serbi si mohamedani, alu carui-a scopu e a duce in indeplinire opulu mantuitiei si a se ingrighi de midiu-locele necesarie. Decu'va existe intru adeveru atare comitetu, atunci si alesu bine locul, si grauntiulu semenatu va cadea pamentu roditoriu.

Varietati.

** (N'am venitu la dieta!) Deputatulu Haniadorei, Dr. Petcu, care de cate-va zile petrece in Pest'a, fiindu intru batu de unu cunoscutu alu s'eu, daca si dlui a venitu la dieta respunde cu o mandria demna de unu romanu: Eu n'am venitu la dieta, eu n'am nimicu cu dieta d'in Pest'a. Ba, ce e mai multu, d. Petcu se revolt'a tare contra unu colegi deputati ai sei d'in Transilvania, cari au intratu la dieta. — Intr' alta di pre cine vediaramu in dieta? Pre d. Dr. Petcu, care totu in aceea-si di avu mare hartiu cu oficialii dietei, pentru c'a nu voiau a-i da plat'a de pre lunea tr. care credemu c'a d. Petcu nu o potea pretinde sub altit' decatu ca membru alu dietei magiare. Auditi voi Fabius Brutus, Cassius, ce faeu descendintii vostri?

** („Archivulu pentru filologia si istoria“) in nrulu XII contine urmatorii articli interesanti: D'in lucrarile societati academice romane, b) specialia (fino); limba latina; biografi, lui G. Giorgiu Sincai, scrisa de elu insu-si, cu comentariu column'a traiana VI. judecata asupr'a ei; fastii romani (urmasi si varietati).

Sciri electrice.

Parisu 3 aprilie. „Situation“ scrie: Negotiati untre Prussia si Dania s'au suspinsu pre termen determinatu. Dania vedindu imposibilitatea in pacatiunei, si retrase tote proieptele impacatoriei pretinse numai c'eftuirea pacci de Prag'a.

Triestu 3 aprilie. O scire d'in Aten'a d'cto l. tr. areta, c'a vaporulu „Creta“ a dusu noua pacatiuni la Creta si 150 de refugiatii. Nrulu cestor d'in urma se urca in Grecia, la 70,000.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: **ALESANDRU ROMANU.**

Cursurile hartieloru la burs'a de Pest'a in 3 aprilie.

	Vend.	tion.
a le Bancei comerc. de Pest'a	652	658
„ „ „ si industriale	197	200
„ „ „ industriale de Pest'a	222	224
„ Institut. de Cred. ung.	7950	8050
Actiunile casei de pastr. pestane	1275	1285
„ „ budense	407	412
„ Societ. morei art.	1280	1290
„ morei vapor. „Panonia“	1980	1990
„ I. mor. vap. de Budapesta	815	825
„ Asiediam. fabric. in Bud'a	430	434
„ mor. vap. „Concordia“	870	880
„ mor. vap. regesca	535	540
„ mor. vap. priv. de Segedinu	815	825
„ rafin. de spiritu	584	588
„ I. Societ. ung. de as secur. gener.	690	695
„ Societ. as secur. „Panonia“	235	238
„ „ „Patria“	215	217
Actiun. Tunelului	7150	7250

Preturile graneloru, piati'a de Pest'a, in 3 aprilie.

	Greutatea in pundi.	Pretiuulu mesurerei.
Grâu	de 83 p.	5.65 5.75
„	84 „	5.90 6.—
„	85 „	6.— 6.20
„	86 „	6.25 6.35
„	87 „	6.50 6.60
„	88 „	6.70 6.80
Mestecatu	—	—
Secara	78—80	4.20 4.30
Ordiu	66—68	2.65 2.90
„	68—70	2.40 2.60
Ovesu	45—47	1.65 1.70
Porumbu (Cucurudiu)	80	2.75 2.85
Fasole (roua)	—	5.50 6.—
Meiu	—	3.20 3.30
Rapitia	—	5.87 6.—
„	—	5.75 5.87

Cursurile la Burs'a de Vien'a, in 2 aprilie a. c.

	fl.	cr.		fl.	cr.		fl.	cr.
a le Bancei de escontu, austr. inf. de cate 500 fl. v. a.	585	—	Cu 5% dotto, emisiun. 1862	80	75			
a le Bancei anglo-austriane, de cate 200 fl. (argintu)	119	25	„ 3% ale Calii statului	115	75			
a le Instit. de cred. fonc. austr. de cate 200 fl. (argintu)	170	—	„ dotto emisiun. 1867.	114	—			
a le Bancei Comerc. triest. d. 500 fl.	445	—	„ 3% ale Calii de sudu	97	15			
a le Societ. navig. pre Dun. 500 fl. c.	488	—	Bonneti cu 6% p. 1875—76	204	50			
a le Lloydulu 500 m. c.	222	—	„ dotto 1870—74	210	—			
a le Morei cu vaporu, Vien. 500 fl.	440	—	Cu 5% Cal. fer. nord.	88	75			
a le Societ. g. de gasu 200 fl.	275	—	„ 5% dotto in v. a.	86	—			
a le Puntii de feru, Pest'a 500 fl. m. c.	383	—	„ 5% dotto in arg.	100	75			
Obligatiunile Dessarcinarii parlamentulu.			„ 5% de Glogu. vech. de 100 fl. m. c.	89	75			
Cu 5% Austr. inf.	86	50	„ 5% Boem. vest. 100 fl. arg.	89	75			
„ 5% Austr. sup.	91	50	„ 5% Pardubitiu 100 fl. v. a.	78	—			
„ 5% Boemice	89	50	„ 5% dotto in arg.	91	—			
„ 5% Moravice	89	50	„ 5% Carlu-Ludovicu 300 fl.	91	—			
„ 5% Stiriene	88	50	„ 5% dotto a dou'a emisiune	93	—			
„ 5% Tiroliane	95	—	„ 5% Navig. p. Dunare 100 fl. m. c.	93	—			
„ 5% Carint. Carniol. litor.	87	—	„ 5% Loyd . . . 100 fl. m. c.	—	—			
„ 5% Unguresci	73	25	„ 5% Industr. d. feru, boem de cate 300 fl. in arg.	90	—			
„ 5% Banat. Tomes.	71	50	„ 5% Leup.-Cernauti	74	—			
„ 5% Croat. Slavon.	71	50	„ dotto emisiune d. 1867.	81	—			
„ 5% Galiciane	64	40	„ 5% Ardelenesci de . . . 200 fl.	81	—			
„ 5% Transilvanice	66	75	„ 5% Cal. f. nord. boem de 300 fl.	86	—			
„ 5% Bucovineno	64	25	„ 5% Cal. f. Rudolfu de . . . 300 *	81	—			
„ 5% Unguresci, cu sortitura	70	50	„ 5% C. f. Franc. Ios. de 200 fl.	84	—			
„ 5% Banat. dotto	70	—	Devises.					
Actiuni de a le Caliloru ferate.			3 lunc.	Pl.				
a le Calii nord. de cate 1000 fl. m. c.	172	50	Amsterdamu	Sc.				
„ Statulu „ 200 fl. m. c.	249	30	„ Augusta Vindel.	100 fl.	3—	96		
„ Sudu „ 200 fl. v. a.	170	30	„ Berolinu	100 taleri	4—	96		
„ Elisabet'a. vest. 200 fl. m. c.	139	50	„ Francofurtu	100 fl.	3—	96		
„ Carlu-Ludov. 200 fl. m. c.	203	—	„ Amburgu	100 M. B.	2 1/2	88		
„ Cernauti 200 fl. v. a.	178	50	„ Londinu	100 p. sterl.	2—	118		
„ Boem. vest. 200 fl. v. a.	146	—	„ Milanu	100 lire n.	5—	—		
„ de Pardubitiu 200 fl. m. c.	138	50	„ Marsilia	100 fr.	2 1/2	45		
„ de Tis'a 200 fl. m. c.	147	—	„ Paris	100 fr.	2 1/2	45		
„ Rudolfu 200 fl. arg.	80	—	Valuta.					
„ Ardelenesci 200 fl. arg.	140	25	Corone imp.	—				
„ Franc. Ios. 200 fl. arg.	158	—	Galbeni imp.	—				
„ Ung. Nord. 200 fl. v. a.	76	—	Auru al marco	—				
Obligatiuni de Prioritate.			Napoleon'd'oru	—				
Cu 5% Cal. fer. Elis. de 100 fl. m. c.	99	50	Fridericu-d'oru	—				
„ 5% dotto 100 fl. v. a. arg.	83	—	Luid'oru, nemtiesci	—				
			Suverani angl.	—				
			Imperiali rusesci	—				
			Argintulu	—				
			Talerii Rennunii	—				
			Asemnat. erar. prusesci	—				